

UZASADNIENIE

We wniosku datowanym na dzień 2 marca 2015 r. zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika wnioskodawca M. S. wniósł o ustalenie, iż w skład spadku po zmarłym dnia 16 lipca 1988 r. W. S. (1) oraz zmarłej dnia 7 października 1992 r. A. S. (1) wchodzi gospodarstwo rolne składające się z nieruchomości położonych we wsi S., w gminie J., oznaczonych jako działki o numerach (...), nieruchomości położonej we wsi T., w gminie J., oznaczonej jako działka nr (...), udział w wysokości 1/3 części w prawie własności nieruchomości położonej we wsi B. S., w gminie S., oznaczonej jako działka o numerze (...), a także z drewnianego budynku mieszkalnego w stanie surowym zamkniętym – przeniesionego po śmierci spadkodawców przez uczestniczkę postępowania E. R. na należącą do niej nieruchomość położoną w R., przy czym łączną wartość majątku będącego przedmiotem postępowania wnioskodawca oszacował na kwotę 60.000,00 zł. W dalszej kolejności M. S. domagał się dokonania działu spadku po W. i A. S. (1) i zniesienia współwłasności w ten sposób, by wchodzące w skład spadku nieruchomości gruntowe przyznać na wyłączną własność wnioskodawcy, a przeniesiony budynek mieszkalny na wyłączną własność E. R. – bez spłat i dopłat na rzecz uczestników postępowania. Wnosił nadto o zasądzenie na jego rzecz od uczestników postępowania kosztów postępowania.

Uzasadniając proponowany sposób działu spadków, pełnomocnik wnioskodawcy wskazał, iż opisane w petitum wniosku nieruchomości gruntowe użytkowane są obecnie w celach rolniczych wyłącznie przez M. S., zaś parterowy budynek drewniany o wymiarach 12 m x 7,6 m – po rozebraniu i przeniesieniu na inną nieruchomość – przez E. R. i jej rodzinę. Jednocześnie podał, iż C. S. (1) i E. W. na powyższych sposób działu spadku wyrażają zgodę.

Uczestniczki postępowania C. S. (1) i E. W. w odpowiedziach na wniosek wniesionych odpowiednio w dniach: 2 kwietnia 2015 r. i 9 kwietnia 2015 r. przychyliły się do wniosku w całości. Na rozprawie wyznaczonej na w dzień 2 września 2015 r. oświadczyły ponadto, iż nie żądają spłaty z tytułu przysługujących im udziałów w majątku spadkowym.

W odpowiedzi na wniosek datowanej na dzień 7 kwietnia 2015 r. zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika uczestniczka postępowania E. R. przychyliła się do wniosku co do zasady; wskazała przy tym, iż w skład spadku po W. S. (1) oraz A. S. (1) wchodzi gospodarstwo rolne, w skład którego wchodzi nieruchomość oznaczona numerem ewidencyjnym (...) i nieruchomość zabudowana drewnianym domem mieszkalnym, drewnianą stodołą, murowaną oborą i murowanym spichlerzem, oznaczona nr ewidencyjnym (...) - położona we wsi S., nieruchomość oznaczona numerem ewidencyjnym (...), położona we wsi T., udział w wysokości 1/3 części w prawie własności nieruchomości położonej w B. S., oznaczonej numerem (...), dla której to nieruchomości IV Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w S. prowadzi Księgę Wieczystą o numerze (...) – o łącznej wartości 120.000,00 zł, a ponadto dom mieszkalny parterowy drewniany w stanie surowym zamkniętym – o wartości 16 000 zł. Pełnomocnik uczestniczki postępowania E. R. w tym samym piśmie wniósł o dokonanie działu spadku w sposób wskazany przez wnioskodawcę, ze jednoczesną spłatą na rzecz mocodawczyni w wysokości 30.000,00 zł, płatną w terminie trzech miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi w razie zwłoki w płatności, a także o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki postępowania kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu stanowiska co do przedmiotu postępowania pełnomocnik E. R. potwierdził, iż po śmierci rodziców mocodawczyni wchodzący w skład spadku dom ta ostatnia rozebrała i przeniosła na swoją działkę, a następnie dokonała spłaty na rzecz pozostałych spadkobierców – do rąk M. S., w wysokości 1.500,00 zł.

Sąd ustalił, co następuje:

W. S. (1), syn W. i Z., ostatnio stale zamieszkały we wsi S., gmina J., zmarł w dniu 16 lipca 1988 r. w B.; w chwili śmierci pozostawał on w związku małżeńskim z A. S. (1). A. S. (2) z domu D., córka J. i S., ostatnio stale zamieszkała we wsi S., gmina J., zmarła w dniu 7 października 1992 r. w S..

Prawomocnym postanowieniem z dnia 11 września 2014 r., wydanym w sprawie z wniosku M. S. i z udziałem E. W., C. S. (1) i E. R. o stwierdzenie nabycia spadku (sygn. akt I Ns 1651/14), Sąd Rejonowy w S. stwierdził, iż spadek po W. S. (1), synu W. i Z., zmarłym dnia 16 lipca 1988 r. w B., ostatnio stale zamieszkałym w S., na podstawie ustawy nabyli – w tym również co do wchodzącego w skład spadku gospodarstwa rolnego – żona A. S. (1) – w 1/4 części oraz dzieci: M. S., E. W., C. S. (1) i E. R. – po 3/16 części każde z nich, zaś spadek po A. S. (2) z domu D., córce J. i S., zmarłej dnia 7 października 1992 r. w S., ostatnio stale zamieszkałej w S., na podstawie ustawy nabyły – w tym również co do wchodzącego w skład spadku gospodarstwa rolnego – dzieci M. S., E. W., C. S. (1) i E. R. – po 1/4 każde z nich (dowód: prawomocne postanowienie z dnia 11 września 2014 r., wydane w sprawie z wniosku M. S. i z udziałem E. W., C. S. (1) i E. R. o stwierdzenie nabycia spadku – k. 33 akt o sygnaturze I Ns 1651/14).

Spadkodawcy przed śmiercią W. S. (1) wspólnie prowadzili gospodarstwo rolne położone we wsi S. i T., gmina J., oraz we wsi B. S., gmina S., w którego skład wchodziły: nieruchomości rolne oznaczone w jednostce rejestrowej (...) obrębu (...) S. jako działki o numerach: (...) i (...), o łącznej powierzchni 4,4000 ha, wraz zabudowaniami posadowionymi na działce oznaczonej numerem (...): starym domem drewnianym z dobudowaną częścią murowaną o powierzchni użytkowej 57,10 m⁽²⁾, chlewem murowanym o wymiarach 15,20 m x 6,50 m, spichlerzem murowanym o wymiarach 4,30 x 3,20 m, piwnicą murowaną o wymiarach 6,80 m x 4,50 m; nieruchomość rolna oznaczona w jednostce rejestrowej (...) obrębu (...) T. jako działka o numerze (...), o powierzchni 0,8600 ha; udział w wysokości 1/3 części w prawie własności nieruchomości oznaczonej w jednostce rejestrowej G. (...) obrębu (...) B. S. jako działka o numerze (...), o powierzchni 2,2300 ha oraz udział w wysokości 1/3 części w prawie własności nieruchomości oznaczonych w jednostce rejestrowej (...) obrębu (...) S. jako działki o numerach: (...), o łącznej powierzchni 0,3800 ha.

W. S. (2) , syn W. i S. (ojciec spadkodawcy W. S. (1)), prawo własności nieruchomości rolnej położonej we wsi S., w gminie J., oznaczonej wówczas numerem ewidencyjnymi (...), o powierzchni 4,40 ha (oznaczonej obecnie – na skutek odnowienia operatu ewidencji gruntów – numerami (...) i (...)) – zgodnie z Aktem Własności Ziemi o numerze (...), wydanym w dniu 14 czerwca 1973 r. przez Zastępcę Kierownika Wydziału (...) i Leśnictwa Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w S., udział w wysokości 1/3 części w prawie własności nieruchomości rolnych położonych we wsi S., w gminie J., oznaczonych numerami (...), o powierzchni 0,38 ha – zgodnie z Aktem Własności Ziemi o numerze (...), wydanym w dniu 14 czerwca 1973 r. przez Zastępcę Kierownika Wydziału (...) i Leśnictwa Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w S. oraz udział w wysokości 1/3 części w prawie własności nieruchomości rolnej położonej we wsi U. B., w gminie S., (obecnie B. S.), oznaczonej numerem (...), o powierzchni 2,3000 ha – zgodnie z Aktem Własności Ziemi o numerze PBG.OU. (...), wydanym w dniu 26 maja 1975 r. przez Naczelnika Powiatu w D., nabył z mocy samego w trakcie trwania związku małżeńskiego z Z. S. – na podstawie przepisów z art. 1, 5 i 12 ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz.U. Nr 27, poz. 250 z późn. zm.), z dniem 4 listopada 1971 roku (okoliczności bezsporne; dowody: odpis Aktu Własności Ziemi o numerze (...), wydanego w dniu 14 czerwca 1973 r. przez Zastępcę Kierownika Wydziału (...) i Leśnictwa Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w S. – k. 125; odpis Aktu Własności Ziemi o numerze (...), wydanego w dniu 14 czerwca 1973 r. przez Zastępcę Kierownika Wydziału (...) i Leśnictwa Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w S. – k. 4 akt księgi wieczystej o numerze (...), prowadzonej przez IV Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Sokółce; odpis umowy przekazania gospodarstwa rolnego, zawartej dnia 30 stycznia 1980 r. pomiędzy W. S. (2) i W. S. (1) – k. 126; wypisy z rejestru gruntów i poczynione na tych dokumentach uwagi – k. 7, 9 i 10).

Małżonkowie W. i Z. S. w trakcie trwania małżeńskiej wspólności ustawowej do majątku wspólnego nabyli ponadto – na podstawie umowy sprzedaży, zawartej w dniu 7 czerwca 1972 r. w Państwowym Biurze Notarialnym w S. w formie aktu notarialnego, sporządzonego za numerem Repertorium (...) pomiędzy W. A. z jednej strony i K. Z. i W. S. (2) z drugiej – nieruchomość rolną położoną we wsi T., oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), o powierzchni 0,8560 ha (dowód: kserokopia wypisu z tego aktu notarialnego – k. 127-128). Powierzchnia powyższej nieruchomości rolnej na skutek odnowienia operatu ewidencyjnego skorygowana została do obszaru 0,8600 ha (dowód: wypis z rejestru gruntów i poczyniona na tym dokumencie uwaga – k. 8).

Umową przekazania własności gospodarstwa rolnego, zawartą w dniu 30 stycznia 1980 r. w trybie ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym i innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz.U. Nr 32, poz. 140) przed pracownikiem upoważnionym przez Naczelnika Gminy J. S., działając bez zgody żony Z. S., własność gospodarstwa rolnego o łącznej powierzchni 6,1300 ha, składającego się z: nieruchomości rolnych położonych we wsi S., oznaczonych numerami (...) (obecnie (...) i (...)), o powierzchni 4,40 ha, nieruchomości położonej we wsi T., oznaczonej numerem (...), o powierzchni 0,8560 ha, udział w wysokości 1/3 części w prawie własności nieruchomości rolnej położonej we wsi U. B., oznaczonej numerem (...) oraz udział w wysokości 1/3 części w prawie własności nieruchomości rolnej położonej we wsi S., składającej się z działek oznaczonych numerami (...), przeniósł w całości na rzecz swojego syna W. S. (1) (dowód: odpis umowy przekazania gospodarstwa rolnego, zawartej w dniu 30 stycznia 1980 r. pomiędzy W. S. (2) i W. S. (1) – k. 126).

Z tytułu przekazania gospodarstwa rolnego następcy prawo do renty inwalidzkiej – zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym i innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz.U. Nr 32, poz. 140) nabył zarówno W. S. (2), jak i jego żona Z. S. (dowód: informacja pochodząca z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – k. 359).

Dla nieruchomości położonej w B. S., gmina S., o powierzchni 2,2300 ha, oznaczonej jako działka o numerze (...), oraz dla nieruchomości położonych we wsi S., gmina J., o łącznej powierzchni 0,3800 ha, oznaczonych jako działki o numerach: (...), Sąd Rejonowy w S. Wydział IV Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Wedle wpisów zawartych w dziale II tejsze księgi przedmiotowe nieruchomości stanowią współwłasność – z udziałami w wysokości po 1/3 części – W. S. (1), syna W. i Z., W. S. (3), syna H. i I. oraz K. S., syn E. i T. (dowód: odpis księgi wieczystej o numerze (...)). (...) rolne położone we wsi S., gmina J., o łącznej powierzchni 4,4000 ha, oznaczone jako działki o numerach: (...) i (...), oraz nieruchomość rolna położone we wsi T., gmina J., o powierzchni 0,8600 ha, oznaczona jako działka o numerze (...), nie mają urzędzanej księgi wieczystej.

M. S., E. W., C. S. (1) i E. R. po śmierci rodziców uzgodnili, iż należące do spadkodawców gospodarstwo rolne położone we wsiach S., T. i B. S. należeć będzie – z wyłączeniem pozostałych spadkobierców – do M. S., natomiast E. R. uzyskać miała materiały budowlane pochodzące z rozbiórki drewnianego domu posadowionego na działki siedliskowej oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), położonej we wsi S. (dowody: zeznania złożone przez świadków: Z. R. – k. 66, M. R. – k. 66v, L. B. – k. 66v; zeznania złożone przez M. S. – k. 335v, C. S. (2) – k. 336 i E. R. w charakterze strony – k. 355).

Sąd zważył, co następuje:

Sąd Rejonowy w Sokółce prawomocnym postanowieniem z dnia 11 września 2014 r., wydanym w sprawie z wniosku M. S. i z udziałem E. W., C. S. (1) i E. R. o stwierdzenie nabycia spadku (sygn. akt I Ns 1651/14), stwierdził, iż spadek po zmarłym dnia 16 lipca 1988 r. W. S. (1), w tym również co do wchodzącego w skład spadku gospodarstwa rolnego, nabyli: M. S., E. W., C. S. (1) i E. R. – w 3/16 części każdy z nich oraz żona spadkodawcy A. S. (1) – w 1/4 części. Natomiast do kręgów spadkobierców po zmarłej dnia 7 października 1992 r. A. S. (1) – stosownie do treści powyższego postanowienia – należeli wyłącznie zainteresowani w niniejszej sprawie, a udział spadkowy każdego z nich wynosił 1/4 części. M. S., E. W., C. S. (2) i E. R. łączyła zatem wspólność praw i obowiązków spadkowych, wynikająca zarówno z bezpośredniego dziedziczenia po W. S. (1) i A. S. (1), jak w zakresie dalszego spadkobrania po W. S. (1).

Wedle przepisu z art. 922 § 1 k.c. prawa i obowiązki majątkowe zmarłego z chwilą jego śmierci przechodzą na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi czwartej kodeksu cywilnego. Z chwilą nabycia spadku pomiędzy spadkobiercami powstaje wspólność praw i obowiązków spadkowych, która to wspólność utrzymuje się do chwili dokonania działu spadku. Do wspólności majątku spadkowego oraz do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych – z zachowaniem przepisów tytułu VIII kodeksu cywilnego (art. 1035 k.c.).

Artykuł 1037 §1 k.c. przewiduje dwa sposoby dokonania działu spadku – bądź na podstawie zawartej między wszystkimi spadkobiercami umowy bądź w drodze orzeczenia sądowego, na żądanie któregośkolwiek ze

spadkobierców. Umowne dokonanie działu przez spadkobierców wywiera ten skutek, że w sposób definitywny i zupełny znosi współwłasność w stosunku do objętego podziałem składnika majątkowego, wywołuje skutki rzeczowe i zarazem wyczerpuje wzajemne roszczenia współwłaścicieli w odniesieniu do tego konkretnego składnika majątkowego.

Zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy, w szczególności zeznania złożone przez wnioskodawcę M. S. i uczestniczki postępowania C. S. (2) i E. R. w charakterze strony, wskazywał, iż zainteresowani po śmierci spadkodawców zawarli porozumienie w przedmiocie działu spadku po obu rodzicach, wedle którego wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne stanowiło własność wnioskodawcy M. S., natomiast parterowy drewniany dom posadowiony we wsi S. na działce oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) uzyskać miała E. R..

Przedmiotowa umowa – z uwagi na niezachowanie przewidzianej w art. 158 k.c. w zw. z 1037 §1 k.c. formy aktu notarialnego – nie mogła wyrzucić skutków w zakresie częściowego działu spadku obejmującego nieruchomości rolne wchodzące w skład prowadzonego przez spadkodawców gospodarstwa rolnego. Stosownie bowiem do art. 158 k.c. zarówno umowa zobowiązująca do przeniesienia własności nieruchomości, jak i umowa przenosząca własność zawarta w celu wykonania istniejącego uprzednio zobowiązania do przeniesienia własności nieruchomości, powinna być zawarta w formie aktu notarialnego. Czynność dokonana bez zachowania tej formy jest nieważna (art. 73 § 2 k.c.) i jako taka nie mogła wyrzucić skutków prawnych.

Odmienne ocenić należało natomiast porozumienie spadkobierców w zakresie uzyskanych przez uczestniczkę postępowania E. R. materiałów z rozbiórki budynku mieszkalnego. W pierwszej kolejności, odnosząc się do stanowiska prezentowanego przez zainteresowanych co do uznania budynku drewnianego za odrębny składnik majątku spadkowego, podkreślić należy, iż z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych budynki i inne urządzenia trwale związane z gruntem stanowią części składowe gruntu (art. 48 k.c.) i jako takie – zgodnie z zasadą superficies solo cedit – nie mogą być odrębnym od gruntu przedmiotem własności i innych praw rzeczowych (art. 47 § 1 k.c. i art. 191 k.c.). Odrębna własność budynków zachodzi jedynie w przypadku budynków wzniesionych lub nabytych przez użytkownika wieczystego (art. 235 § k.c.), budynków użytkowanych lub wzniesionych przez rolniczą spółdzielnię produkcyjną na gruncie Skarbu Państwa (art. 272 § 1 i 2 k.c.) oraz budynków wzniesionych przez rolniczą spółdzielnię produkcyjną na gruncie stanowiącym wkład gruntowy członka spółdzielni (art. 279 § 1 k.c.).

W okolicznościach przedmiotowej sprawy żaden z powyższych wyjątków nie występował, wobec czego parterowy drewniany dom mieszkalny w stanie surowym zamkniętym nie stanowił odrębnej nieruchomości i nie mógł zostać zaliczony jako odrębny przedmiot własności. Podkreślić jednak należy, iż budynki będące częściami składowymi gruntu mogą być natomiast przedmiotem czynności prawnych zobowiązujących, co oznacza, że można przenieść własność budynku na rozbiórkę, z tym jednak skutkiem rzeczowym, że materiał rozbiórkowy stanie się własnością nabywcy z chwilą jego odłączenia od gruntu (S. Rudnicki, R. Trzaskowski, Komentarz do art. 48 kodeksu cywilnego [w:] J. Gudowski, Kodeks cywilny. Komentarz. Księga pierwsza. Część Ogólna, LexisNexis 2014).

Taka sytuacja zaistniała również w niniejszej sprawie – spadkobiercy W. i A. małżonków S. dokonali w drodze umowy zawartej w formie ustnej częściowego działu spadków po tych spadkodawcach pozostałego i przyznali na wyłączną własność E. R. materiały budowlane, jakie uzyskać miała ona z rozbiórki parterowego drewnianego domu mieszkalnego, posadowionego we wsi S. na działce oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), zaś poczynione przez spadkobierców ustalenia zostały fizycznie zrealizowane – uczestniczka postępowania rozebrała budynek i pochodzące z tej rozbiórki materiały budowlane wykorzystwała do budowy domu na nieruchomości do niej należącej.

W tym zatem zakresie doszło zatem do skutecznego częściowego działu spadku po W. S. (1) i A. S. (1), a majątek ruchomy objęty wcześniejszym częściowym i zgodnym działem spadków nie wchodził w zakres niniejszego postępowania.

Zgodnie z art. 684 k.p.c. Sąd w postępowaniu o dział spadku ustala skład i wartość spadku ulegającego podziałowi, przy czym skład spadku ustala się według jego stanu z chwili otwarcia, natomiast wartość spadku według cen z chwili dokonywania działu.

Przepis z art. 680 § 2 k.p.c. stanowi zaś, że w wypadku gdy w skład spadku wchodzi nieruchomości, należy przedstawić dowody stwierdzające, że nieruchomości stanowiła własność spadkodawcy.

Dowodami stwierdzającymi prawo własności nieruchomości, w świetle wymagań tego przepisu, są te dokumenty, które z mocy przepisów prawa stwierdzają nabycie własności lub stanowią dowód, że takie nabycie miało miejsce; w szczególności do dokumentów tych zaliczyć należy odpisy z ksiąg wieczystych, odpowiednie orzeczenia sądowe lub administracyjne, odpisy umów notarialnych o przeniesieniu własności oraz wyciągi z tabel likwidacyjnych (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 1957 r., I CO 39/56, OSNCK 1958, nr 4, poz. 91). W sytuacji, gdy przedmiotem postępowania jest rzecz stanowiąca przedmiot wspólności majątkowej małżeńskiej, dla dokonania prawidłowych ustaleń w zakresie mas spadkowych zmarłych małżonków niezbędne jest przeprowadzenie również podziału ich majątku wspólnego (por.: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 1972 r., III CZP 100/71, Legalis 16080, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1998 r., II CKU 56/98, Legalis 174293). Do postępowania o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami stosuje się odpowiednio przepisy o dziale spadku (art. 567 § 3 k.p.c.).

Stosownie do art. 31 § 1 k.r.o. w zw. z art. 32 § 1 k.r.o. w brzmieniu obowiązującym w okresie trwania związku małżeńskiego W. S. (1) i A. S. (1) z mocy ustawy z chwilą zawarcia małżeństwa między małżonkami powstaje wspólność majątkowa obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie trwania wspólności ustawowej przez oboje małżonków lub przez jednego z nich. Zaliczenie danego przedmiotu do majątku osobistego jednego z małżonków jest wyjątkiem od reguły i wymaga udowodnienia. Stosownie zaś do art. 33 pkt 2 k.r.o. do majątku osobistego każdego z małżonków należą przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca postanowił inaczej.

W przedmiotowej sprawie głównym składnikiem majątku, jaki w ocenie zainteresowanych wchodził w skład spadków po W. S. (1) oraz A. S. (1), było gospodarstwo rolne, składające się z nieruchomości rolnych opisanych szczegółowo przez Sąd w punkcie I i w podpunkcie 1 punktu II sentencji postanowienia. Powyższe gospodarstwo rolne miało zostać nabyte – wedle twierdzeń wnioskodawcy – przez W. S. (1) i jego żonę na podstawie zawartej przez W. S. (1) w dniu 30 stycznia 1980 r. w trybie ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym i innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin umowy przekazania własności gospodarstwa rolnego.

Przy braku jednoczesnej zgody współmałżonka na przekazanie gospodarstwa rolnego następcy w pierwszej kolejności należało ocenić ważność powyższej umowy, a to z uwagi na objęcie jej przedmiotem składników majątkowych, które wchodziły, w ocenie Sądu, w skład majątku wspólnego małżonków W. i Z. S.,

Do umowy przekazania gospodarstwa rolnego, zawartej w trybie ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym i innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin, mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, jednakże z wyjątkami wynikającymi z przepisów powyższej ustawy.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 maja 1981 r. (III CRN 73/81, OSNC 1982/1/12, Lex 2690), „Umowa przekazania przez jednego tylko z małżonków następcy gospodarstwa rolnego, objętego małżeńską wspólnością ustawową, sporządzona przez naczelnika gminy w trybie art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz.U. Nr 32, poz. 140), przenosi na następcę własność tego gospodarstwa także w razie braku zgody drugiego małżonka, jeżeli zachodzi jedna z trzech przesłanek uchylających – w myśl art. 44 tej ustawy – wymaganie zgody tego małżonka.”

Zgodnie z przepisem art. 44 tej ustawy przekazanie następcy lub Państwu gospodarstwa rolnego objętego wspólnością ustawową nie wymaga zgody małżonka, który ma prawo do emerytury lub renty inwalidzkiej na podstawie niniejszej

ustawy lub innych przepisów albo dla którego praca w gospodarstwie rolnym nie stanowiła głównego źródła utrzymania bądź też jeżeli gospodarstwo rolne wykazuje niski poziom produkcji rolnej w rozumieniu przepisów szczególnych.

W niniejszej sprawie – stosownie do informacji uzyskanej z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (k. 359) – prawo do renty inwalidzkiej na podstawie ustawy z dnia 27 października 1977 roku o zaopatrzeniu emerytalnym i innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin uzyskał zarówno dokonujący czynności W. S. (2), jak i jego żona.

Tym samym skuteczność przeniesienia przez W. S. (2) własności przedmiotowego gospodarstwa rolnego na rzecz następcy (spadkodawcy W. S. (1)) była niezależna od zgody drugiego z małżonków (czyli Z. S.).

Kluczowe znaczenia dla ustalenia składu majątku wspólnego spadkodawców – z uwagi na wskazanie w treści umowy jako nabywcy jedynie W. S. (1) – miało zatem ustalenie charakteru prawnego umowy o przekazaniu gospodarstwa rolnego w odniesieniu do wskazanego wyżej art. 33 pkt 2 k.r.o.

W ocenie Sądu umowa przeniesienia gospodarstwa rolnego zawarta w trybie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin o jest umową cywilnoprawną o specyficznym charakterze, odmienną od umowy darowizny w rozumieniu art. 888 k.c. i nast. Celem powyższej umowy nie jest bowiem nieodpłatne obdarowanie następcy poprzez przekazanie gospodarstwa rolnego, lecz uzyskanie świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Stanowi ona integralny składnik systemu emerytalnego i rentowego rolników, a zarazem jej ważność jest ściśle związana z ważnością decyzji w przedmiocie świadczeń przyznawanych z ubezpieczenia społecznego. Dokonany na podstawie art. 50 ust. 1 tej ustawy wybór co do przekazania gospodarstwa rolnego jedynie swojemu następcy lub obojgu małżonkom do majątku wspólnego nie przesądzał przy tym o przynależności gospodarstwa do jednego z tych majątków, bowiem przepis powyższy nie stanowił przepisu szczególnego wobec art. 33 k.r.o. i nie miał wpływu na zamknięty katalog przedmiotów stanowiących majątek osobisty małżonka. Podkreślić przy tym należy, iż powyższy katalog ma charakter wyjątkowy i nie powinien być interpretowany rozszerzająco. Tym samym Sąd podzielił stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z 28 listopada 2012 r. (III CZP 68/12, LEX nr 1230048), zgodnie z którym gospodarstwo rolne przekazane na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin następcy pozostającemu w ustroju wspólności majątkowej wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków.

Wobec powyższego Sąd w podpunktach 1 i 2 punktu I sentencji postanowienia ustalił, iż nieruchomości rolne położone we wsi S., gmina J., oznaczone jako działki o numerach (...), o łącznej powierzchni 4,4000 ha, wraz zabudowaniami posadowionymi na działce oznaczonej numerem (...), oraz nieruchomości rolne położone we wsi T., gmina J., oznaczona jako działka o numerze (...), o powierzchni 0,8600 ha, wchodzi w skład majątku wspólnego W. S. (1), syna W. i Z., i A. S. (1), córki J. i S.. Mając natomiast na uwadze wskazaną w art. 43 k.r.o. równość udziałów małżonków w majątku wspólnym Sąd ustalił, iż w skład spadku pozostałego po W. S. (1) oraz w skład spadku pozostałego po A. S. (1), wchodzi udziały w tym majątku w wysokości 1/2 części

Ustalając natomiast w podpunktach 1 i 2 punktu II sentencji postanowienia, iż udział w wysokości 1/3 części w prawie własności nieruchomości położonej w B. S., gmina S., o powierzchni 2,2300 ha, oznaczonej jako działka o numerze (...), oraz udział w wysokości 1/3 części w prawie własności nieruchomości położonych we wsi S., gmina J., o łącznej powierzchni 0,3800 ha, oznaczonych jako działki o numerach (...), dla których to nieruchomości IV Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w S. prowadzi Księgę Wieczystą o numerze (...), wchodziły w skład majątku osobistego W. S. (1) Sąd miał na uwadze wynikające z art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r., poz. 790) domniemanie, że prawo jawne z księgi wieczystej jest wpisane zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym i że prawo wykreślone nie istnieje. Stosownie bowiem do powyższych regulacji domniemywa się, iż prawo jawne z księgi wieczystej jest wpisane zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym, zaś prawo wykreślone nie istnieje. Domniemanie to jest domniemaniem wzruszalnym (iuris tantum), a zatem może być ono obalone przez przeciwstawienie mu dowodu przeciwnego bądź w procesie o uzgodnienie stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, bądź ewentualnie w każdym innym

postępowaniu, w którym ocena prawidłowości wpisu ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym więc w postępowaniu o dział spadku i podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej. Dopiero obalenie powyższego domniemania aktualizowałoby potrzebę wykazania, iż powyższe składniki majątkowe wchodziły w skład majątku wspólnego małżonków W. i A. małżonków S..

W niniejszej sprawie żaden z zainteresowanych nie kwestionował prawidłowości wpisów dokonanych w prowadzonej przez IV Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w S. księdze wieczystej o numerze (...), a tym bardziej nie podjął próby obalenia domniemania, że prawo wywiedzione z podrubryk 2.2.1 i 2.2.5 Działu II powyższej księgi wieczystej o jest wpisane niezgodnie z rzeczywistym stanem prawnym.

Wobec powyższego Sąd stan prawny przedmiotowych nieruchomości opisanych szczegółowo w podpunktach 1 i 2 punktu II sentencji postanowienia ustalił w oparciu o treść odpisu zwykłego księgi wieczystej, stanowiącego karty od 11 do 13 akt sprawy, zweryfikowanego z aktami księgi wieczystej o numerze (...), prowadzonej przez IV Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w S.

Stosownie do postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 11 września 2014 r., wydanego w sprawie o sygnaturze akt I Ns 1651/14, spadek po zmarłym W. S. (1) w 1/4 części nabyła jego żona A. S. (1). Tym samym w skład spadku po tej ostatniej wchodzi również – oprócz udział w wysokości 1/2 części w majątku wspólnym małżonków W. S. (1) i A. S. (1) – nabyty przez nią udział w wysokości 1/4 części w majątku spadkowym pozostałym po W. S. (1), szczegółowo opisanego w punkcie II sentencji postanowienia.

Wartość wskazanych wyżej nieruchomości Sąd ustalił w oparciu o sporządzoną w dniu 24 lutego 2016 r. w formie pisemnej przez biegłego sądowego z zakresu geodezji i szacowania wartości nieruchomości Z. P. opinię (k. 150-226), uzupełnioną ustnymi wyjaśnieniami do tejże, złożonymi przez biegłego na rozprawie wyznaczonej na dzień 11 maja 2016 r. (k. 272-273). W ocenie Sądu zarówno opinia sporządzona w formie pisemnej, jak i ustne wyjaśnienia do tejże, stanowią wartościowy materiał dowodowy, umożliwiający orzekanie o przedmiocie niniejszego postępowania. Przy szacowaniu wartości nieruchomości biegły wziął pod uwagę lokalizację nieruchomości, ich powierzchnię, wielkość i kształt działek, ich zagospodarowanie, w tym stan techniczny zabudowań posadowionych na działce położonej we wsi S., oznaczonej numerem ewidencyjnym (...). Oszacowane przez niego wartości nieruchomości zostały określone dla optymalnego – aktualnego – sposobu ich użytkowania i stanowią ich wartości rynkowe – według stanu z chwili otwarcia spadku po A. S. (1) (tj. z dnia 7 października 1992 roku), a wedle cen aktualnych – stosownie do postanowienia Sądu wydanego w przedmiocie dopuszczenia dowodu z opinii biegłego sądowego. Podkreślić przy tym należy, iż zgodnie z art. 684 k.p.c. w postępowaniu o dział spadku sąd ustala skład i wartość spadku ulegającego podziałowi, przy czym skład spadku ustala się według jego stanu z chwili otwarcia, natomiast wartość spadku według cen z chwili dokonywania działu. Biegły, odnosząc się podczas rozprawy wyznaczonej na dzień 11 maja 2016 r. do zarzutów uczestniczki postępowania E. R., wskazał, iż stan nieruchomości oceniał na podstawie przeprowadzonych oględzin nieruchomości i zgodnych w tym zakresie wskazań zainteresowany. Podkreślił przy tym, iż dom mieszkalny posadowiony na nieruchomości położonej we wsi S., oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) jest – mimo remontów przeprowadzonych wewnątrz – w bardzo złym stanie technicznym pod względem konstrukcyjnym. Podał ponadto, iż budynek ten, mimo przeprowadzenia linii wodociągowej na terenie wsi, w dalszym ciągu nie posiada dostępu do bieżącej wody.

W ocenie Sądu sporządzona przez biegłego sądowego z zakresu geodezji i szacowania wartości nieruchomości Z. P. opinia stanowi wartościowy materiał dowodowy. Nie budzi ona wątpliwości co do jej wartości merytorycznej – jest jednoznaczna i rzetelna, a zawarte w niej wnioski zostały poparte analizą i stosownymi wycenieniami.

Odnosząc się zaś do postanowienia w przedmiocie oddalenia wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z kolejnej opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości, Sąd zważył, iż samodzielnej przesłanki dla konieczności uwzględnienia powyższego wniosku nie może stanowić samo subiektywne niezadowolenie z wniosków opinii sporządzonej przez powołanego już w sprawie biegłego, czy też dążenie do przedłużenia czasu trwania postępowania. Wniosek o powołanie kolejnego biegłego tej samej specjalności w sytuacji, kiedy kwestionowana opinia jest logiczna,

wewnętrznie spójna oraz kompleksowo odnosi się to zagadnień nakreślonych w tezie dowodowej, a wszelkie wątpliwości zostały wyjaśnione w opinii uzupełniającej (w ustnych wyjaśnieniach do opinii sporządzonej w formie pisemnej) należało więc uznać za powołany jedynie dla zwłoki i jako taki oddalić.

Zgodnie z art. 688 k.p.c. do działu spadku odpowiednie zastosowanie mają przepisy dotyczące zniesienia współwłasności, w tym odnoszące się do sposobów dokonania tego zniesienia. Kodeks cywilny (art. 211-212) oraz kodeks postępowania cywilnego (art. 621-625) przewidują trzy sposoby zniesienia współwłasności, a mianowicie podział rzeczy wspólnej, przyznanie rzeczy jednemu ze współwłaścicieli oraz sprzedaż rzeczy wspólnej, przy czym powyższe uszeregowanie wskazuje również na preferencje ustawodawcy w zakresie hierarchii zastosowania poszczególnych sposobów. Bez wątplenia jako sposób rekomendowany uznać należy podział rzeczy wspólnej (art. 211 k.c.), w dalszej kolejności przyznanie rzeczy jednemu ze współwłaścicieli (art. 212 § 2 in principio k.c.), zaś sprzedaż rzeczy wspólnej stanowi ostateczność (art. 212 § 2 in fine k.c.). Również z punktu widzenia indywidualnych interesów współwłaścicieli podział fizyczny rzeczy wspólnej jest najbardziej sprawiedliwy, gdyż każdy z nich ma możliwość otrzymania części rzeczy wspólnej w naturze. Stosownie zaś do art. 622 k.p.c. pierwszeństwo ma dokonanie podziału w oparciu o zgodny wniosek co do sposobu zniesienia współwłasności, jeżeli nie sprzeciwia się prawu, zasadom współżycia społecznego, ani też nie narusza w sposób rażący interesu osób uprawnionych. Przepis art. 213 k.c. wskazuje, iż preferowanym przez ustawodawcę sposobem zniesienia współwłasności nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa rolnego jest jej podział fizyczny. Jednakże w przypadku, zastosowanie powyższego sposobu byłoby sprzeczne z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej, sąd przyzna to gospodarstwo temu współwłaścicielowi, na którego wyrażą zgodę wszyscy współwłaściciele. W razie braku zgody wszystkich współwłaścicieli, sąd przyzna gospodarstwo rolne temu z nich, który je prowadzi lub stale w nim pracuje, chyba że interes społeczno-gospodarczy przemawia za wyborem innego współwłaściciela (art. 214 § 1 k.c.).

Sąd, dokonując działu spadku po W. S. (1) i A. S. (1), w pierwszej kolejności uwzględnił wspólne zapatrywania zainteresowanych co do preferowanego sposobu wyjścia ze wspólności praw.

W niniejszej sprawie wolę uzyskania prawa własności nieruchomości rolnych opisanych szczegółowo w punktach I i II sentencji postanowienia wyraził wyłącznie M. S.. Powyższej propozycji nie oponowały uczestniczki postępowania E. W., C. S. (2) i E. R.. Sąd zważył jednocześnie, iż rozwiązanie takie zgodne jest z zasadami znoszenia współwłasności gospodarstw rolnych wskazywanymi w art. 214 § 1 k.c., wedle których rekomendowanym sposobem zniesienia współwłasności gospodarstwa rolnego jest przyznanie go temu z uprawnionych, który je prowadzi lub stale w nim pracuje. W okolicznościach przedmiotowej sprawy nieruchomości rolne, których przyznanie na jego wyłączną własność domagał się M. S., wchodzi w skład prowadzonego przez niego gospodarstwa rolnego i wyłącznie przez niego są uprawiane. Z tych też względów Sąd w punkcie IV sentencji postanowienia przedmioty majątkowe szczegółowo opisane w podpunktach 1 i 2 punktu I sentencji postanowienia oraz przedmioty majątkowe szczegółowo opisane w podpunktach 1 i 2 punktu II sentencji postanowienia postanowił przyznać na wyłączną własność wnioskodawcy M. S..

Ustalony sposób działu spadku łączył się z potrzebą dokonania dodatkowych rozliczeń pomiędzy zainteresowanymi.

W niniejszej sprawie łączna wartość majątku spadkowego wchodzącego w skład spadku po W. S. (1) wynosiła 53.761,00 zł, przy czym na wartość tą składała się wartość przysługującego spadkodawcy udziału w wysokości 1/2 części w majątku wspólnym małżonków, opisanym w podpunktach 1 i 2 punktu I sentencji postanowienia [(80.261,00 zł + 17.101,00 zł) / 2 = 48.681,00 zł] oraz wartość majątku osobistego spadkodawcy, szczegółowo opisanego w podpunktach 1 i 2 punktu II sentencji postanowienia [4.080,00 zł + 1.000,00 zł = 5.080,00 zł].

Stosownie do postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 11 września 2014 r. wydanego w sprawie o sygnaturze akt I Ns 1651/14, M. S., E. W., C. S. (1) i E. R. nabyli spadek po W. S. (1) z udziałami po 3/16 części (każde z nich); tym samym każdy z zainteresowanych w wyniku działu spadku po W. S. (1) winien był otrzymać składniki majątkowe o wartości 10.080,19 zł. Natomiast łączna wartość majątku spadkowego wchodzącego w skład spadku po A. S. (1) wynosiła 62 121,25 zł; na wartość tę składała się wartość przysługującego spadkodawczyni udziału w wysokości 1/2 części w majątku wspólnym małżonków, opisanym w podpunktach 1 i 2 punktu I sentencji postanowienia (48.681,00

zł) oraz wartość przysługującego jej udziału w majątku spadkowym po W. S. (1) ($53.761,00 \text{ zł} \times 1/4 = 13.449,25 \text{ zł}$). Stosownie do postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 11 września 2014 r. wydanego w sprawie o sygnaturze akt I Ns 1651/14, M. S., E. W., C. S. (1) i E. R. spadek po A. S. (1) nabyli z udziałami po 1/4 części (każde z nich); tym samym w wyniku działu spadku po teźże spadkodawczyni każdy z zainteresowanych winien był otrzymać składniki majątkowe o wartości 15.550,31 zł ($62.121,25 \text{ zł} \times 1/4$). Łącznie każdy z zainteresowanych winien był otrzymać składniki majątku o wartości 25.610,50 zł.

Stosownie do art. 212 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. w przypadku, gdy dział spadku następuje na mocy orzeczenia sądu przez podział rzeczy lub też przyznanie jej jednemu ze spadkobierców, to jednocześnie powinny zostać orzeczone stosowne dopłaty celem wyrównania wartości udziału przysługującego spadkobiercy, bądź też spłaty spadkobierców, którym nie przyznano żadnego ze składników majątku. Uprawnieni spadkobiercy mogą jednak dobrowolnie zrezygnować z przysługujących im spłat bądź dopłat (zrzec się swego roszczenia o należną spłatę bądź dopłatę), jednak oświadczenie w tym względzie musi być wyraźnym wyrażeniem takiej woli, której nie można domniemywać.

W toku niniejszego postępowania wyraźnego zrzeczenia się stosownych spłat ze spadków, skutkujących definitywnym pozbawieniem możliwości zaspokojenia się z obu spadków, dokonały spadkobierczynie E. W. i C. S. (2). Wobec powyższego Sąd nie nakładał na wnioskodawcę obowiązku uiszczenia na rzecz powyższych uczestniczek stosownych spłat z tytułu wyrównania wartości należnych im udziałów w obu spadkach.

W niniejszej sprawie potrzeba orzeczenie w przedmiocie należnej spłaty z tytułu wyrównania wartości udziałów przypadających w obu majątkach spadkowych zachodziła zatem jedynie w odniesieniu do uczestniczki postępowania E. R..

Na skutek przyjętego sposobu dokonania działu spadku po W. S. (1) oraz działu spadku po A. S. (1) E. R. nie uzyskała żadnych składników majątku podlegającym działowi, natomiast wnioskodawcy przypadł majątek spadkowy o łącznej wartości 115.882,25 zł.

Wobec powyższego Sąd w punkcie VI sentencji postanowienia zasądził od M. S. na rzecz E. R. – tytułem spłaty – brakującą kwotę 25.610,50 zł.

Stosownie do art. 212 § 3 k.c. w przypadku ustalenia spłat Sąd oznaczy termin i sposób ich uiszczenia, wysokość odsetek, a w razie potrzeby także sposób ich zabezpieczenia.

Odraczając termin spłaty uczestniczki postępowania E. R. na okres trzech miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, Sąd wziął pod uwagę wielkość zasądzonej na rzecz E. R. od wnioskodawcy spłaty oraz realne możliwości finansowe zobowiązanego do zapłaty. Wykonanie zobowiązania wynikającego z rozliczeń spadkowych łączyć się będzie z koniecznością zebrania przez M. S. – czy to poprzez poczynienie odpowiednich oszczędności i przeznaczenie na ten cel kwot dotychczas zebranych, czy to w drodze zaciągnięcia kredytu bankowego lub zawarcia umów pożyczek z bliskimi osobami – znacznych środków finansowych (w wysokości 25.610,50 zł), a tym samym z wpływem pewnego czasu. Sąd uwzględnił zarazem interes uprawnionej do spłaty uczestniczki postępowania, która winna jak najszybciej otrzymać należne jej środki finansowe. Z tego też względu zastrzeżone zostały ustawowe odsetki na wypadek uchybienia terminowi płatności. W ocenie Sądu powyższe rozstrzygnięcie jest rozsądnym kompromisem pomiędzy potrzebami uprawnionej i możliwościami zobowiązanego.

Na podstawie uznanych za wiarygodne zeznań złożonych przez świadków: Z. R. (k. 66), M. R. (k. 66v) i L. B. (k. 66v) Sąd ustalił – i uznał – że uczestniczka postępowania E. R. zwolniła się w przeszłości z obowiązku uiszczenia na rzecz pozostałych spadkobierców W. S. (1) i A. S. (1) spłat, należnych im z tytułu dokonania w drodze umowy zawartej w formie ustnej częściowego działu spadków po tych spadkodawcach pozostałego – w zakresie parterowego drewnianego domu mieszkalnego, posadowionego w przeszłości we wsi S. na działce oznaczonej numerem ewidencyjnym (...).

Ponieważ przepis art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. wymaga, żeby uzasadnienie postanowienia co do istoty sprawy zawierało jedynie wskazanie przyczyn, dla których sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej dowodom nie stanowiącym podstawy dokonanych ustaleń, przeto przedmiotowe uzasadnienie nie zawiera wyjaśnienia, z jakich przyczyn Sąd uznał dowody z zeznań świadków Z. R. (k. 66), M. R. (k. 66v) i L. B. za wiarygodne i posiadające moc dowodową (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2009 r., III CSK 39/09, LEX nr 532155).

Oddalając wniosek o zniesienie współwłasności Sąd miał na uwadze, iż w rozpoznawanej sprawie jedynym źródłem współwłasności istniejącej pomiędzy uczestnikami postępowania stanowiło spadkobranie po W. i A. S. (1). Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 czerwca 1991 r. III CRN 125/91, wspólność masy majątkowej w postaci spadku nabytego przez kilku spadkobierców – podobnie jak majątek wspólny małżonków – nie stanowi współwłasności, która może być zniesiona w myśl przepisów art. 210 i nast. k.c. oraz art. 617 i nast. k.p.c., lecz konieczne jest zastosowanie przepisów art. 1035 i nast. k.c., art. 1070 i nast. k.c. oraz art. 680 i nast. k.p.c.

Tym samym w okolicznościach niniejszej sprawy brak było podstaw do wydawania postanowienia o zniesieniu współwłasności.

O kosztach postępowania – w punktach od VII do X sentencji postanowienia – Sąd orzekł zgodnie z wynikającą z art. 520 § 1 k.p.c. zasadą, iż każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

Od powyższej zasady Sąd może odstąpić jedynie wówczas, gdy uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne (art. 520 § 2 i 3 a contrario). Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 19 listopada 2010 r. (III CZ 47/10, LEX nr 970082), wyszczególnienie sytuacji, w których interesy uczestników postępowania nieprocesowego są sprzeczne, a więc tych sytuacji, o których mowa w art. 520 § 2 i 3 k.p.c., nie jest możliwe. Można jednak przyjąć, że w sprawach tzw. działowych, do których należy także sprawa o podział majątku wspólnego, nie występuje sprzeczność interesów między tymi uczestnikami (współwłaścicielami, spadkobiercami), którzy domagają się podziału (zniesienia współwłasności, działu spadku, podziału majątku wspólnego), niezależnie od tego, jaki sposób dokonania podziału proponują i jakie wnioski składają w tym względzie. Wobec powyższego Sąd w punktach VII i VIII sentencji postanowienia oddalił wnioski M. S. i E. R. o zasądzenie na ich rzecz od pozostałych zainteresowanych kosztów postępowania.

Wydatki w przedmiotowej sprawie Sąd ustalił na kwotę 5.998,72 zł i składały się na nie: wynagrodzenie należne biegłemu sądowemu z zakresu geodezji, rolnictwa i szacowania nieruchomości W. C. za wykonaną pracę – w wysokości 1.494,28 zł (k. 90), wynagrodzenie należne biegłemu sądowemu z zakresu geodezji i szacowania nieruchomości Z. P. za wykonaną pracę oraz należny temu biegłemu zwrot wydatków niezbędnych do sporządzenia opinii i zwrot kosztów podróży z miejsca jego zamieszkania do miejsca wykonywania czynności sądowej na wezwanie sądu – w łącznej wysokości 4.472,47 zł (k. 235) i 31,97 zł (k. 278).

Wydatki te pokryte zostały tymczasowo przez uczestniczkę postępowania E. R. – z uiszczonych przez nią zaliczek (k. 70, 137) – do kwoty 3.000,00 zł. W pozostałym zakresie – tj. do kwoty 2.998,72 zł – wydatki te zostały tymczasowo skredytowane przez Skarb Państwa.

Obowiązkiem pokrycia brakujących wydatków związanych z niniejszym postępowaniem, wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa, Sąd obciążył w punkcie IX sentencji postanowienia uczestniczkę postępowania E. R. – stosownie do art. 520 § 1 k.p.c. oraz art. 113 § 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r., poz. 623) – mając przy tym na uwadze, iż przedmiotowe wydatki poniesione zostały w związku z przeprowadzeniem dowodów wyłącznie przez nią wnioskowanych i w jej interesie przeprowadzonych.